

Filter Vertaalprijs 2008

Aan de prijs is een geldbedrag van €1.000 verbonden, beschikbaar gesteld door uitgeverij Vantilt.

De jury voor de Filter Vertaalprijs 2008 bestond uit Onno Kusters, Ton Naaijens en Désirée Schyns.

Filter Vertaalprijs 2008

De Filter Vertaalprijs 2008 wordt toegekend aan Bertie van der Meij voor haar vertaling van Tecknens Rike (1989) onder de titel *Het karakter van China: Het verhaal van de Chinezen en hun schrift* (Balans).

Het karakter van China is een boek over het Chinese tekenschrift van de Zweedse sinologe Cecilia Lindqvist, dat intussen als standaardwerk geldt en reeds vele prijzen mocht ontvangen. Het boek ontsluit op magnifieke wijze de ontstaansgeschiedenis van het tekenschrift en laat veel zien over hoe het schrift het karakter van China heeft gevormd maar ook: hoe het karakter van China juist dat schrift heeft gevormd. Aan de hand van historische feiten, orale vertellingen, kunsthistorische en wetenschappelijke bevindingen en observaties (Lindqvist woonde zelf enige jaren in China) gaat zij ons voor in een ontdekkingsstocht die de ondoorgrondelijkheid van het Chinese tekenschrift op fascinerende manier blootlegt. Het visuele of fysieke aspect van de werkelijkheid zoals aangetroffen op inscripties en in illustraties blijkt veelal de sleutel tot de ontwikkeling van de tekens. Zoals de fundering van een put aanleiding gaf tot de specifieke weergave van het karakter voor 'put', zo kan een op het eerste gezicht kubistisch aandoende afbeelding van een lichaam plotseling feilloos verklaren waarom het karakter voor lichaam meer impliceert dan alleen 'dik mens':

Maar hoe zit het nu met dat karakter voor lichaam? Is het alleen maar een beeld van een dik mens? Als je de oudste tekens beter bekijkt, zie je dat ze allemaal een klein stipje midden op de buik hebben. Als dat een navel moet voorstellen, zit het op de verkeerde plek en hebben die tekens iets Picasso-achtigs, meer dan voor die oude tekens gebruikelijk is. Maar als je zo'n teken ziet als het beeld van een zwangere vrouw, en de stip als het kind, dan wordt het een logische afbeelding, bijna mooi zelfs. Wat is nu een betere illustratie van het begrip lichaam dan het beeld van een vrouw in vergevorderde staat van zwanerschap? Zó zwaar voel je je dan, zó vol van trappelend leven! (41)

Het boek is een enthousiast, vol passie geschreven verslag van Lindqvists onderzoek. Passie en enthousiasme worden in de vertaling voorbeeldig gereflecteerd. De uitgave van Balans is bovendien schitterend opgemaakt, stevig gebonden (met leeslint) en prachtig geïllustreerd. Het ontwikkelingsproces van ieder teken wordt bijvoorbeeld verhelderd door iedere fase in de ontwikkeling een eigen kleur of grootte – een eigen karakter – te geven. Een apart fotokatern laat op voorbeeldige wijze de relaties tussen tekens en de werkelijkheid waarnaar de tekens verwijzen zien. Het boek eindigt met een fraai geïllustreerd 'doe-het-zelf'-hoofdstuk aan de hand waarvan de lezer zelf karakters kan leren schrijven (of tekenen).

Het boek is een archeologische studie, een orthografische studie en, niet in de laatste plaats, een studie over vertalen: over het omzetten van cultuur-specifieke ver-

schijnselen (dingen, dieren, planten) in Chinese karakters. In feite hebben zowel de vertaalster als de auteur een dubbelslag gemaakt: niet alleen moest Lindqvist het Chinese teken vertalen in het Zweeds, Van der Meij moest op haar beurt het Zweeds alsmede het 'Zweedse Chinees' vertalen in het Nederlands. In die veelzijdige opdracht is zij uitmuntend geslaagd. Het boek lijkt rechtstreeks in het Nederlands te zijn geschreven.

Bertie van der Meij, gelauwerd vertaalster van Göran Tunström, Torgny Lindgren en Kerstin Ekman en van *Dokter Glas* van Hjalmar Söderberg, over wie zij haar scriptie schreef, kreeg in 2000 de Nijhoff Prijs voor haar vertalingen uit het Zweeds. Met het prijzengeld vertaalde zij een paar boeken die ze altijd graag had willen vertalen. In 2007 verscheen van Jonas Hassen Khemiri *Een kameel zonder bult* (bij De Geus), een boek in gebroken Zweeds, in Van der Meijs vertaling prachtig weergegeven in gebroken Nederlands:

Plotseling de flat dendert van een enorme klap. Het was ongeveer als de geluid van een glasbak die geleegd wordt. Daarna werd het volkomen stil. Papa en ik wij holden tegelijk naar de keuken en naar de geluid van de klap. Op de vloer er lagen allemaal glinsterende korreltjes van de plafondlamp die helemaal verbrijzeld was. (49)

Bertie van der Meij krijgt de Filter Vertaalprijs 2008 voor haar volkomen vakmanschap, voor de uiterste zorg die zij aan haar Nederlands besteedt en voor haar sublieme maatgevoel wanneer afwijken van de standaardtaal gevraagd is.

Naast de uiteindelijke winnaar selecteerde de jury van de Filter Vertaalprijs 2008 aan de hand van meer dan twintig in 2007 verschenen titels bijzondere vertalingen van, in alfabetische volgorde: Patrick Lateur, Leo van Maris, Ger Meesters, Ina Rilke, Kristofer Schipper en Bart Vonck.

Patrick Lateur werd genomineerd voor *Dichters hebben vele moeders: 150 epigrammen uit de Anthologia Graeca* (Voltaire), een vertaling uit het Oudgrieks. Leo van Maris kreeg een nominatie voor zijn vertaling van *Lucien Leuwen* van Stendhal (Atlas), een prestatie die zeer goed ontvangen werd in de diverse dag- en weekbladen. Ger Meesters werd geselecteerd voor *Reis door Lapland 1732. Iter Lapponicum*, het dagboek van Carl Linnaeus, uitgegeven door de KNVV (Koninklijke Vereniging voor Veldbiologie). Ina Rilke werd wederom genomineerd voor een vertaling van W.F. Hermans in het Engels, voor *The Darkroom of Damocles* (Harvill Secker). Kristofer Schipper kreeg een nominatie voor *De volledige geschriften van Zhuang Zi*, het grote klassieke boek van het taoïsme (Augustus). Bart Vonck kwam met een luisterrijke vertaling van gedichten van de Frans-Marokkaanse dichter Abdellatif Laâbi (Uitgeverij P.), een van de belangrijkste vernieuwers van de Marokkaanse literatuur, die bijna tien jaar in een van de beruchte gevangenissen zat van Hassan II.